SeAMK Kirjaston fokus on alusta alkaen ollut opiskelijoissa

17.12.2020

Tarja Koskimies on toiminut Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjaston johtajana kirjaston perustamisesta alkaen. Työvuosiin mahtuu ammattikorkeakoulukirjaston kehittämistä sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Koskimies siirtyy eläkkeelle vuoden lopussa.

Kaikissa ammattikorkeakouluissa kirjaston arvoa ei ole nähty niin hyvin kuin Seinäjoella, sanoo SeAMK Kirjaston eläkkeelle jäävä johtaja Tarja Koskimies.

Alkutahdit SeAMKin kirjastolle

Kun ammattikorkeakouluja perustettiin, edellytti opetusministeriö, että korkeakoulussa pitää olla kirjasto. Tieteellisen kirjaston perustamista Seinäjoelle vauhdittivat jo käynnissä olevat hankkeet.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun toiminta lähti käyntiin viiden oppilaitoksen yhdistyessä yhdeksi korkeakouluksi. Kirjastojen tilanteet oppilaitoksissa olivat vaihtelevia.

– Ainoastaan terveydenhuolto-oppilaitoksessa oli töissä kirjastoammatillista henkilökuntaa. Muissa oppilaitoksissa kirjastot olivat enemmän kirjakokoelmia kuin hoidettuja kirjastoja.

Koskimies muistelee, että Etelä-Pohjanmaan liitolta saatiin rahoitusta tieteellisen kirjaston perustamisen selvitystyöhön.

– Tulin vuonna 1995 mukaan suunnittelijaksi selvitystyöhön. Olin sitä ennen toiminut kaupunginkirjastossa mm. Seitti-järjestelmäprojektissa. Uusi tehtävä tuntui mielenkiintoiselta.

Selvitystyön aikana saatiin luotua hyvä pohjapaperi tieteellisen kirjaston perustamiseen. Mukana olivat Seinäjoella toimivat ammattikorkeakoulun oppilaitokset ja Tampereen Täydennyskoulutuskeskus (TYT).

– Projektissa primus motor oli Tapio Varmola. Hän ajoi tuolloin Seinäjoen ammattikorkeakoulun kokoon juoksemista.

Tieteellisen kirjaston toiminta alkoi konkretisoitua, kun sovittiin, että TYT:n ja sosiaalialan oppilaitoksen kirjakokoelmat muodostavat pohjan kirjastolle. Nämä kokoelmat sijaitsivat Kampustalossa.

– Avainjuttu oli, mistä löydämme kirjastolle tilat. Kampustalo oli hiljattain valmistunut, mutta kellarikerros oli vielä rakentamatta. En muista, oliko se Keijo Kurkikangas vai Tapio Varmola, joka sai idean, että kirjasto voitaisiin rakentaa sinne.

– Hiekkapohjalattialta lähdettiin. Ikkuna-aukot oli tehty, mutta muuten tila oli alkutekijöissään, Koskimies muistelee.

Ympäri mennään ja yhteen tullaan

Ammattikorkeakoulun kirjasto on toiminut samoilla sijoilla toimintansa alusta alkaen. Kampuksella aloitettiin, mutta pian myös SeAMKin opetusyksiköissä toimivia kirjastoja alettiin kehittää. Kokoelmia kehitettiin, laajennettiin tarjontaa ja uutta teknologiaa tuotiin mukaan.

– Aluksi yksiköt vastasivat omien kirjastojensa kirjahankinnoista. Vähitellen hankittiin myös muuta aineistoa, tilattiin lehtiä ja hankittiin CD-torni, jonka avulla tietokantoja voi käyttää.

Toiminnan rahoitus oli aluksi monipolvinen kuvio. Osasta määrärahoista oli yksiköillä, osa kirjastolla. Vuoden 1998 talousarviossa aineistomääräraha keskitettiin. Sen jälkeen kirjastoaineiston hankinta ja aineistomäärärahan hallinnointi ovat olleet kirjaston vastuulla.

– Kirjastojen toimintaa kehitettiin kaikin tavoin. Yhteisten toimintatapojen luominen oli välttämätöntä, jotta palvelu on yhtenäistä kaikissa yksiköissä ja tutkintoaloilla.

Laajenemisen ja toiminnan kasvamisen kautta kesti reilut 10 vuotta. Kampukselta aloitettiin, sen jälkeen yhteen saatiin Seinäjoen yksiköiden kirjastot. Toiminta laajeni myös maakuntaan.

– Laajimmillaan SeAMKissa kirjastoja oli yhdeksän!

Laajenemisen vaihe kääntyi päinvastaiseen suuntaan reilut 10 vuotta sitten, jolloin koulutuksen tiivistäminen ja keskittäminen alkoi. Kirjastoja lakkautettiin yksi kerrallaan.

– Nyt fyysiset kokoelmat ja palvelut ovat tarjolla kirjaston syntysijoilla. SeAMKissa on yksi kirjasto, joka sijaitsee Kampustalossa.

Kirjasto on kulkenut koulutuksen mukana. Siellä, missä opiskellaan ja opetetaan, siellä ovat myös kirjastopalvelut tarjolla. Tällä hetkellä fyysisten palvelujen ja kokoelmien lisäksi kirjasto toimii verkossa ja tarjoaa digitaalisia aineistoja asiakkailleen.

Yhteistyö – AMK-kirjaston menestystekijä

Ammattikorkeakoulujen kirjastojen keskinäisen yhteistyön kehittäminen on tärkeä asia. AMK-kirjastot ovat pieniä ja henkilökuntaa vähän.

– Jotta saamme äänemme kuuluviin korkeakoulukirjastojen kentällä, tarvitsemme yhteistyötä. Siitä syntyi ajatus konsortiosta. Konsortiona toimiminen tarjoaa paremmat vaikutusmahdollisuudet.

Nyt yhteistyö rullaa Koskimiehen mukaan hyvin. Ammattikorkeakoulujen kirjastot tunnetaan aktiivisina ja ketterinä toimijoina.

– Kehittämisen alkuvaiheessa meillä ei ollut vanhoja painolasteja. Loimme itse strategiset valintamme. Kehitimme asioita yhdessä.

Yksi AMKIT-konsortion strateginen valinta on ollut luoda kiinteä yhteys opetukseen. Kirjastot ovat osa opetusta. Kirjastot suuntaavat energiaa ja niukkoja resursseja siihen, että ne ohjaavat ja opettavat opiskelijoita tiedonhankinnassa.

– Fokus oli alusta alkaen opiskelijoissa. SeAMKissa kirjasto oli opetusyksikkö, mikä perustui konsortion linjaukseen.

Konsortio on ollut myös väylä AMK-kirjastojen järjestelmäyhteistyöhön. Seinäjoella se tarkoitti irtautumista paikallisesta järjestelmäyhteistyöstä. Tapio Varmolan kehittävä ja yhteistyötä hakeva ote vaikutti päätökseen.

– Yhteiseen kirjastojärjestelmään, Voyageriin, liittyminen ei meillä ollut välttämätöntä, meillä oli hyvä järjestelmä ja yhteistyö ennestään. Kun asiaa puntaroitiin, Tapio Varmola oli mielipiteessään ehdoton: mennään Voyageriin.

Koskimiehen mukaan AMK-kirjastojen yksi onnistuneimmista yhteistyön ilmentymistä on Theseus. Ammattikorkeakoulujen yhteinen julkaisuarkisto tällä hetkellä Suomen suurin julkaisuarkisto, joka sisältää amk-opinnäytetöitä, ammattikorkeakoulujen julkaisuja ja mm. rinnakkaistallennettuja artikkeleita.

– Emme lähteneet tekemään kahtakymmentä opinnäytetyöarkistoa vaan pyrimme kansalliseen yhteistyöhön ja saimme luotua Theseuksen.

Etukenossa digitalisaatioon

Tarja Koskimies on kirjaston johtajan työn lisäksi ollut aktiivisesti mukana kirjastoalan kansallisessa toiminnassa.

– AMKIT-konsortion puheenjohtajana ja johtoryhmässä toimiminen ovat tarjonneet vaikuttamiseen ja verkostoitumiseen hyvät mahdollisuudet.

Digitalisaatio on ollut kirjastotyön ydintä jo pitkään. Asiakkaille tarjottavien digitaalisten aineistojen, e-kirjojen ja e-lehtien, painoarvo kasvoi kymmenisen vuotta sitten.

– Saatoimme alussa olla liiankin aikaisia. E-kokoelmien käyttötilastot eivät lähteneet lentoon.

Nyt tarjonta on lisääntynyt ja monimuotoistunut. Se vastaa aikaisempaa paremmin ammattikorkeakoulun tarpeisiin. Kotimaista ja amk-opiskeluun soveltuvaa aineistoa on paremmin tarjolla.

– Kirjaston kokoelmien pitää olla amk-opintoihin soveltuvia. Niiden pitää auttaa opiskelussa.

Koskimiehen mukaan digitalisaatio on tullut kirjastoon jopa ennen SeAMKia. Vaikka on oltu etunojassa asioiden suhteen, mikään ei rakennu automaattisesti jatkossakaan. Koskimies muistuttaakin, että digitaalinen kirjasto ei synny ilman osaamista ja työresurssia.

Sitoutunut ja aktiivinen henkilökunta

Kirjastossa on ollut hyvä ja toimiva työyhteisö. Toimintatavat on tehty yhdessä, niihin ovat kaikki sitoutuneet. Se on Koskimiehen mukaan myös hyvän palvelun perusta.

– Meillä on mielettömän osaava henkilöstö. Sen rakennetta on pystytty muokkaamaan kohtuullisen vähillä lommoilla, vaikka kirjaston toiminta ja toimintaympäristö ovat muuttuneet.

Kirjastossa työtä tehdään ja mietitään paljon yhdessä. Henkilökunta jakaa osaamistaan ja suunnittelee asioita yhdessä. Asiakaspalvelua kehitetään yhdessä. Ihmiset tukevat toisiaan.

– Tiimimäinen toimintatapa ei ole välttämättä niin tavanomainen kuin ajatellaan. SeAMKin kirjastossa se on vahvuus.

Kokeileva ja kehittävä työote istuu hyvin kirjaston toimintaan ja tiimimäiseen työn tekemiseen.

– Henkilöstössä on hyvä balanssi, mukana on kriittistä kulmaa ja uskallusta.

Kirjaston on oltava aktiivinen ja sen pitää toimia moneen suuntaan aloitteellisesti. Koskimiehen mukaan rajapintoja pitää jatkuvasti potkia auki. Kirjaston on pidettävä ääntä, kovaakin välillä, Koskimies naurahtaa.

– Kirjaston menestystekijä on äänekäs henkilöstö – ja joka paikkaan päänsä työntävä johtaja.

Parhaita asioita

Kysyessäni parhaita asioita SeAMKissa Koskimies ei mieti vastaustaan hetkeäkään.

– Hyvät ja kannustavat esimiehet. Haluan erityisesti mainita kolme: Tapio Varmola, Keijo Kurkikangas ja Elina Varamäki.

Koskimiehen mukaan kaikki nämä ovat ymmärtäneet kirjaston tarkoituksen ja tarpeellisuuden korkeakoululle. He ovat kannustaneet ja olleet kiinnostuneita kirjastosta.

– Minulla on ollut hirveän hyvä tuuri. Kaikissa amkeissa kirjaston arvoa ei ole nähty niin hyvin kuin Seinäjoella.

Lähtiessään SeAMKista Koskimies jää kaipaamaan erilaisia asioita.

– Ihmisiä. Ihmisiä jään kaipaamaan, mukavaa työhuonetta, sähköpöytää! Jään kaipaamaan keskusteluja ihmisten kanssa.

Tulevat päivät ja vuodet täyttyvät monenlaisella uudella tekemisellä.

– Voin ulkoilla, kun on valoisaa. Voin hoitaa puutarhaa. Saan enemmän aikaa pyöräilylle, joogalle, luonnon seuraamiselle. Paikallishistoria ja lukeminen kiinnostavat. Matkailu on tärkeä harrastus, joka on nyt ollut tauolla. Siihen palaamme heti, kun on mahdollista.

Teksti ja kuva:

Leena Elenius
Informaatikko
SeAMK Kirjasto